

Polskie Towarzystwo Historyczne Oddział w Elblągu w latach 2017 – 2019

W omawianym okresie - po wyborach w roku 2016 - w skład zarządu elbląskiego oddziału Polskiego Towarzystwa Historycznego wchodził: mgr Małgorzata Gizińska (prezes), mgr Maria Kubacka i mgr Irena Poździech (wiceprezesi), dr Grażyna Nawrońska (skarbnik), mgr Jolanta Lewandowska (sekretarz) oraz dr Tomasz Gliniecki, ks. dr inżynier Mieczysław Józefczyk i mgr Piotr Pietruczuk (członkowie zarządu). W skład Komisji Rewizyjnej zostali wybrani: mgr Małgorzata Roguszevska (przewodnicząca) oraz mgr Irena Bieniek i mgr Zdzisław Wielgolaski (członkowie)

Liczba członków Oddziału nieznacznie się zmieniała, wynosząc w poszczególnych latach od 42 do 45 osób. Niestety, zmarło w tym okresie dwóch zasłużonych, wieloletnich członków stowarzyszenia: dr hab. Janusz Hochleitner – autor wielu książek i artykułów z zakresu historii nowożytnej, teologii oraz etnografii oraz Janusz Charytoniuk – historyk archiwista, miłośnik i kolekcjoner fajek, autor wielu publikacji książkowych oraz artykułów popularyzujących historię regionalną w miejscowej prasie.

Siedzibą elbląskiego oddziału od wielu lat jest Muzeum Archeologiczno – Historyczne w Elblągu. Stowarzyszenie korzysta z bazy lokalowej tej instytucji przy organizowaniu zebrań i spotkań swoich członków. Bardzo dobrze układa się współpraca z pracownikami muzeum, którzy chętnie podejmują wspólne inicjatywy. Od kilkunastu lat efektem tej współpracy jest działalność Kawiarenki Historycznej „Clio“, popularyzującej wiedzę historyczną i archeologiczną. Spotkania stanowią doskonałą okazję zarówno do zaprezentowania osiągnięć miejscowych badaczy, jak i gości z krajowych i zagranicznych ośrodków naukowych. Poruszana na spotkaniach tematyka jest bardzo różnorodna, od promocji wydawnictw historycznych, poprzez wykłady poświęcone dziejom Elbląga aż po problematykę wykraczającą poza region. Nad organizacją i doborem merytorycznym tematów czuwa mgr Wiesława Rynkiewicz – Domino.

W latach 2017 – 2019 tematyka spotkań obejmowała epokę Wikingów (wykład prof. Władimira Iwanowicza Kułakowa, „Pruskie trójzęby”), zagadnienie napływu rzymskiego złota na tereny Barbaricum (wystąpienie prof. dra hab. Aleksandra Bursche – tu pretekstem spotkania było unikalne znalezisko z okolic Elbląga, tzw. aureus wybity na cześć Faustyny Młodszej, żony cesarza Marka Aureliusza). Wystąpienia prezentowały także osiągnięcia archeologii miejskiej (wykład dra Dariusza Niemca, „Nie od razu Kraków zbudowano”), ślady bytności rzymskich żołnierzy na Kujawach (wystąpienie dra hab. Dariusza Kontnego) oraz zagadnienia zbrodni wojennych (wykład Bartosza Januszewskiego, „Zbrodnia i kłamstwa. Dzieje sprawy Katynia w latach 1940 – 1990.”). W ramach Kawiarenki odbyła się również promocja książki dra Manfreda Richtera o Janie Amosie Komeńskim (o jego pobycie w Polsce i w Elblągu), publikacji dr Joanny Szkolnickiej, „Elbląskie towarzystwa kulturalne i naukowe w latach 1772-1945” i mgr Małgorzaty Buchholz-Todoroskiej „Meble elbląskie z kolekcji Edwarda Parzycha”. Zainteresowani mogli się także spotkać z Juliuszem Markiem, dziennikarzem - regionalistą, prowadzącym popularne spotkania kinowe z cyklu „Elbląg na dużym ekranie”. Przy okazji otwarcia w muzeum wystawy posterowej „Jeden obraz mówi więcej niż 1000 słów. Z albumów rodzinnych mniejszości niemieckiej na Warmii i Mazurach” – autorzy projektu dr Ralph Meindl i Joanna Black Meindl, w ramach spotkań w kawiarence „Clio”, poprowadzili warsztaty ukazujące gościom, jak wiele interesujących informacji można wyczytać z fotografii rodzinnych.

Oddział PTH współpracuje także z Biblioteką Elbląską, gdzie bardzo często organizowane są wykłady o tematyce historycznej prezentowane przez naszych członków a także promocje publikowanych przez nich wydawnictw historycznych.

Z działalnością PTH jest integralnie związane wydawnictwo „Rocznik Elbląski”.

Promocja XXVII już tomu, wydanego pod koniec 2016 roku odbyła się 17 II 2017 r. w Bibliotece Elbląskiej, zajmującej się edycją publikacji. W tomie tym zostały umieszczone m.in. artykuły członków elbląskiego oddziału PTH: prof. dra hab. Józefa Arno Włodarskiego, dra Tomasz Glinieckiego oraz dra Jerzego Domino. Laudację rocznika wygłosił ks. prof. dr hab. Wojciech Zawadzki. Promocja kolejnego XXVIII tomu – wydanego drukiem pod koniec 2018 r. - odbyła się 29 I 2019 roku. Laudację tym razem wygłosiła prezes elbląskiego oddziału PTH Małgorzata Gizińska. W tomie tym zamieszczono artykuły członków oddziału: prof. dra hab. Wiesława Długokęckiego, prof. dra hab. Józefa Arno

Włodarskiego, dra Tomasza Glinieckiego i mgr Małgorzaty Gizińskiej. W tomie tym znalazło się także wspomnienie o dr hab. Januszu Hochleitnerze, pióra ks. dr Andrzeja Kilanowskiego.

Przy Elbląskim Oddziale PTH działa od wielu lat Sekcja Dydaktyczna, skupiająca nauczycieli historii z elbląskich szkół wszystkich szczebli oraz powiatów ościennych. Sekcja ta współpracuje z Warmińsko – Mazurskim Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli w Elblągu oraz z elbląskimi szkołami, czego przejawem są wspólnie podejmowane inicjatywy.

W związku z podjętą przez Radę Miejską Elbląga uchwałą ustanawiającą rok 2017 rokiem Generała Bolesława Nieczuja – Ostrowskiego, oddział elbląski PTH został zaproszony do organizacji miejskiego konkursu, obejmującego szkoły podstawowe, gimnazja i szkoły średnie, poświęconego tej niezwykle postaci. Była to jedna z zaplanowanych imprez edukacyjnych organizowanych we współpracy z placówkami oświatowymi, instytucjami naukowymi i stowarzyszeniami. Konkurs zakładał wykonanie prac plastycznych - plakatów, prezentacji multimedialnych, konkurs pieśni patriotycznych oraz recytatorski a także test wiedzy o bohaterze. Na zakończenie działań na uroczystej sesji Rady Miejskiej w Elblągu (28 IX 2017 r.) poświęconej Gen. Bolesławowi Nieczuja – Ostrowskiemu cztery osoby z elbląskiego oddziału aktywnie uczestniczące w przedsięwzięciu (Małgorzata Gizińska, Jolanta Lewandowska, Małgorzata Mularska i dr Elżbieta Paprocka) zostały uhonorowane medalem okolicznościowym. Przedstawiciele stowarzyszenia zostali także zaproszeni na uroczyste odsłonięcie tablicy w miejskim parku, poświęconej bohaterowi oraz tablicy upamiętniającej polskich patriotów przetrzymywanych i torturowanych w latach 1945 – 1954 w dawnym budynku Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa w Elblągu – obecnie siedzibie szkoły Regent College.

Oddział elbląski PTH został również zaproszony do współorganizacji kolaudacji książki pt. „Generał brygady Bolesław Nieczuja – Ostrowski. Przyczynek do biografii.”, pod red. ks. dra Andrzeja Kilanowskiego, która miała miejsce w Ratuszu Miejskim 21 XI 2017 r.

Pod koniec 2017 r. w Elblągu zapoczątkowane zostały działania związane z obchodami 100 – lecia odzyskania przez Polskę niepodległości. Polskie Towarzystwo Historyczne zostało zaproszone do objęcia patronatem i współudziału w organizacji projektu patriotyczno – edukacyjnego „Młodzież wierna tradycjom niepodległości”. Projekt był realizowany w szkołach regionu elbląskiego przez cały rok 2018, przez nauczycieli III Liceum Ogólnokształcącego w Elblągu (koordynatorką projektu była mgr Teresa Rakowska) oraz Warmińsko

– Mazurski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli (mgr Irena Poździech). W jego ramach 6 IV 2018 r. w Ratuszu Staromiejskim młodzież poznawała postać generała Józefa Hallera. Przygotowano także wystawę o „ojcach niepodległości” oraz konkurs na piękne czytanie i interpretację pamiętników generała.

30 V 2018 r. w Teatrze im. Aleksandra Sewruka w Elblągu odbyła się konferencja „Świadectwa Niepodległej” poświęcona setnej rocznicy odzyskania niepodległości przez Polskę. Konferencja była też okazją do podsumowania dwóch konkursów, których ideą było kształtowanie patriotycznych i obywatelskich postaw młodego pokolenia mieszkańców naszego województwa, poprzez upowszechnienie wiedzy o wydarzeniach i postaciach ważnych dla niepodległości Polski oraz aktywizację dzieci i młodzieży do podejmowania inicjatyw na rzecz społeczności lokalnych.

W ramach projektu zorganizowano również konkurs na wykonanie muralu pt. „Herosi Niepodległej” (mural namalowany został na przełomie czerwca i lipca 2018 r. na murze przy ul. Grochowskiej na Zawodziu) oraz konkurs plastyczny na plakat, rysunek, komiks lub album poświęcony odzyskaniu przez Polskę niepodległości pt. „Niepodległa na afiszu”.

Podsumowaniem projektu „Młodzież wierna tradycjom niepodległości” był listopadowy koncert pieśni patriotycznych, efekt konkursu „Z pieśnią na ustach Niepodległej”.

Wcześniej - 24 V 2018 r. - w auli Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Elblągu odbyło się podsumowanie i wręczenie nagród laureatom konkursu „Legenda obrazem naszej kultury”. Była to kolejna już odsłona konkursu plastycznego, promującego mniejszości narodowe i etniczne naszego województwa, organizowanego przez Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Elblągu we współpracy ze Stowarzyszeniem Ludności Pochodzenia Niemieckiego w Elblągu, Kołem Związku Ukraińców w Elblągu, Centralną Radą Romów w Polsce, Publiczną Szkołą Podstawową Stowarzyszenia Przyjaciół Szkół Katolickich w Elblągu oraz Polskim Towarzystwem Historycznym w Elblągu. Konkurs „Legenda obrazem naszej kultury” to jedno z działań w ramach programu „Zwierciadło narodu – historia i kultura mniejszości narodowych i etnicznych województwa warmińsko-mazurskiego”. Celem konkursu było zainteresowanie uczniów niematerialnym dziedzictwem kulturowym i historycznym regionu Warmii, Mazur i Powiśla, a także rozbudzanie wrażliwości estetycznej inspirowanej własną fantazją i wyobraźnią oraz rozwijanie literackich zainteresowań dzieci, młodzieży i dorosłych. Ideą konkursu było przybliżenie w formie plastycznej i literackiej różnorodności kultur, które wpisują się

w dzieje naszego regionu, jako miejsca współistnienia wielu narodów i religii. Uczestnicy konkursu mieli za zadanie wykonać ilustrację lub komiks do jednej z pięciu zaproponowanych legend z różnych kultur, nauczyciele natomiast w oparciu o nie stworzyć ciekawy scenariusz lekcji.

8 XI 2018 r. prezes oddziału elbląskiego PTH została zaproszona do udziału w międzyszkolnej debacie pt. „Sto argumentów za współczesnym patriotyzmem na 100 – lecie odzyskania niepodległości”, zorganizowanej przez Szkołę Podstawową nr 4, we współpracy ze Stowarzyszeniem Inicjatyw Rodzinnych. Młodzież ze szkół podstawowych i gimnazjalnych, zgrupowana w 3- 4 osobowe zespoły, dyskutowała na temat funkcjonowania idei patriotyzmu we współczesnym świecie i wśród młodych ludzi, o jego rodzajach i przejawach. Do dyskusji chętnie włączyli się także zaproszeni goście, reprezentujący lokalne organizacje społeczne i samorządowe.

11 XI 2018 r. członkowie oddziału PTH włączyli się także w kolejną patriotyczną inicjatywę i wzięli udział w próbie bicia rekordu Polski we wspólnym śpiewaniu pieśni patriotycznej „Roty” na placu Jagiellończyka. Po uroczystym przemarszu ulicami miasta ustanowiono nowy rekord Polski, a elblązan wspomagał w tym Chór Cantata Elbląg oraz trzy chóry Zespołu Państwowych Szkół Muzycznych im. Kazimierza Wiłkomirskiego w Elblągu.

W roku 2019 oddział elbląski PTH objął swoim patronatem przygotowywany przez Warmińsko – Mazurski Oddział Doskonalenia Nauczycieli w Elblągu - w ramach obchodów 90 – lecie polskich szkół na Warmii i Mazurach - konkurs pod hasłem „Każda szkoła ma swoją historię”, adresowany do szkół podstawowych i ponadpodstawowych. Młodzież biorąca udział w konkursie miała za zadanie przygotować plakat narracyjny odnoszący się do wspomnianego tematu. Zadanie to miało - oprócz upamiętnienia wspomnianej rocznicy – kształtować świadomość i postawy patriotyczne młodych ludzi poprzez upowszechnianie wiedzy o historii ojczystego kraju.

Duży udział projektów edukacyjnych w działaniach stowarzyszenia związany jest z faktem, że obecnie większość członków elbląskiego oddziału PTH stanowią nauczyciele historii z elbląskich szkół i powiatów ościennych. Wśród nich do najbardziej aktywnie włączających się w realizację przeprowadzanych projektów należeli: Irena Bieniek, Agnieszka Borowiecka, Agnieszka Burandt, Jolanta Lewandowska, Andrzej Lubiński, Anna Karpińska, Bożena Kocińska – Pietruczuk, Małgorzata Mularska, Katarzyna Panimasz, Elżbieta Paprocka, Renata Perlińska, Piotr Pietruczuk, Anna Pilichowska, Danuta Podgórska, Teresa Rakowska, Małgorzata Roguszewska, Joanna Rościszewska – Kusowska, Kry-

styna Ulatowska, Hanna Wielgolaska i Zdzisław Wielgolaski oraz nowy członek oddziału Joanna Rucińska.

Oddział elbląski PTH w latach 2017 -2019, ze względu na ograniczone fundusze nie organizował samodzielnie konferencji naukowych oraz sesji o charakterze historycznym. Członkowie oddziału brali jednak czynny udział w konferencjach i spotkaniach organizowanych przez inne instytucje i stowarzyszenia elbląskie. Przygotowywali również liczne wystąpienia w ośrodkach naukowych innych miast Polski oraz publikowali materiały w wydawnictwach. Przykładem takich działań może być promocja książki „Archeologia miast Pomorza w kontekście ziem polskich” w styczniu 2017 r., której współredaktorem jest dr Grażyna Nawrońska oraz liczne spotkania promujące książki dra Tomasza Glinieckiego: „Echa pancernego Rajdu” oraz „Walki Armii Czerwonej w Delcie Wisły”.

Kolejnym przykładem są wystąpienia członków PTH: dr Elżbiety Paprockiej, prof. dra hab. Józefa Arno Włodarskiego, mgr Wiesławy Rynkiewicz-Domino oraz dra Jerzego Domino na konferencji naukowej zorganizowanej przez Bibliotekę Elbląską w dniu 24 X 2017 r. pt. „Słowo – Wolność - Odpowiedzialność – Praca. Reformacja w Elblągu.”

Członkowie PTH uczestniczyli również w konferencji wieńczącej Rok Pionierów w Elblągu pt. „Powojenny Elbląg. Twórcy ówczesnej rzeczywistości”, która odbyła się w dniu 5 XII 2019 r. Dr Jerzy Domino, mgr Daniel Lewandowski, dr Grażyna Nawrońska oraz mgr Wiesława Rynkiewicz-Domino omówili tam biogramy, które znajdują się w Elbląskim Słowniku Biograficznym.

Członkowie stowarzyszenia czynnie włączają się w działania popularyzujące historię miasta i regionu. Najbardziej aktywni na tym polu byli w omawianym okresie dr Grażyna Nawrońska - prowadząca w formie wolontariatu „Sekcję Historyczną” dla studentów i słuchaczy Uniwersytetu III Wieku i Osób Niepełnosprawnych, często zapraszana do prezentowania zagadnień związanych z archeologią miasta, dr Tomasz Gliniecki - autor licznych wydawnictw, artykułów i wystąpień poświęconych działaniom wojennym w czasie II wojny światowej, dr Marek Jagodziński - opracowujący kolejne tomy wydawnictwa poświęconego badaniom na terenie dawnego Truso oraz mgr Lech Słodownik - publikujący m. in. cykl artykułów w „Dzienniku Elbląskim”, popularyzujący przedwojenną historię Elbląga oraz regionu.

W roku 2017 przypadł jubileusz 60 - lecia powstania elbląskiego oddziału Polskiego Towarzystwa Historycznego. Z tej okazji odbyło się kameralne spotkanie członków stowarzyszenia upamiętniające tę ważną datę w historii powojennego Elbląga. Prezes Małgorzata Gizińska przypomniała na nim w zarysie

historię powstania oddziału oraz sylwetki wybitnych jego założycieli i działaczy. Przy okazji promocji nowego tomu Rocznika Elbląskiego w lutym 2017 r. przedstawiła – tym razem szerszej publiczności - początki i późniejszą działalność Elbląskiego Oddziału PTH.

W tym samym roku PTH zostało zaproszone do objęcia honorowym patronatem cyklu spotkań filmowych o przeszłości miasta pt. „Elbląg na dużym ekranie”, organizowanego w kinie „Światowid”. Wydarzenie to od wielu już lat cieszy się niesłabnącym zainteresowaniem elblążan, coraz liczniej w nim uczestniczących. Członkowie Oddziału – Jolanta Lewandowska i Tomasz Gliniecki (także jako autor lub współautor) przekazali w roku 2018 po kilka egzemplarzy różnych historycznych wydawnictw książkowych, z przeznaczeniem na nagrody w konkursach organizowanych w trakcie projekcji.

Pod koniec roku 2018, w październiku – wspólnie z Warmińsko – Mazurskim Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli w Elblągu - zorganizowana została wycieczka połączona z warsztatami pt. „Perły architektury i przyrody na szlaku założen dworsko – parkowych dawnych Prus Wschodnich”. Trasa wyjazdu wiodła przez Drulity (pałac wraz z zespołem parkowo – dworskim), Waplewo Wielkie (pałac Sierakowskich z rozległym założeniem parkowym), Kamieniec (ruiny pałacu zwanego Wschodniopruskim Wersalem), Susz (kościół Św. Rodziny, budynek byłej synagogi z 1868 r., park na dawnym grodzisku oraz Bałszyce (pałac z zabudowaniami gospodarczymi i pięknym ogrodem przypałacowym). Trasę wycieczki opracował członek PTH dr Jerzy Domino, który, w trakcie podróży, niezwykle interesująco opowiadał o zwiedzanych miejscach.

W dniu 27 XI 2019 r. odbyło się Walne Zebranie Sprawozdawczo – Wyborcze, na którym dokonano wyboru nowych władz oddziału. Nowym prezesem została wybrana dr Elżbieta Paprocka. W skład zarządu weszli także: mgr Maria Kubacka i mgr Irena Poździech (wiceprezesi), mgr Małgorzata Gizińska (skarbnik), mgr Wiesława Rynkiewicz - Domino (sekretarz) oraz dr Tomasz Gliniecki i mgr Juliusz Marek (członkowie). W składzie Komisji Rewizyjnej znaleźli się: mgr Zdzisław Wielgolaski (przewodniczący) oraz mgr Agnieszka Borowiecka i mgr Małgorzata Mularska (członkowie).